

Mutlu KAYA - Cevdet YILMAZ (2021) "Yayla Şenliklerinde Mitolojik İzler: Kadirga Otçu Şenliği Örneği / Mythological Traces In Yayla Festivals: Sample Of Kadirga Otcu Festival", *2. İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi*, 17-2 Haziran 2021 / 2nd İstanbul International Geography Congress, 17-20 June 2021, İstanbul, (338-343).

YAYLA ŞENLİKLERİNDE MİTOLOJİK İZLER: KADIRGA OTÇU ŞENLİĞİ ÖRNEĞİ

Mutlu KAYA, Cevdet YILMAZ

mutlu.kaya@omu.edu.tr

ÖZET

Yüksek yerler tarih boyunca insanlarda saygı ve güven duygusu oluşturmuş, Olympos'tan Fuji'ye, Everest'ten Ağrı'ya, Tür'dan Hıra'ya yeryüzündeki birçok dağ ve yükselti kutsal kabul edilerek çeşitli inançların merkezinde yer almışlar, efsanelere konu olmuşlardır. Heybetli görünüşleri ve göğe yakınlıkları nedeniyle eski Türkler de dağlara özel önem vermişler; Tanrı makamı olarak görülen dağların suları kutsal sayılmış, onlara ulaşmak kıymetli bulunmuş ve aracılık etmeleri için adaklar adanmış, kurbanlar kesilmiştir.

Türkler, dağları insanlar gibi konuşan ve duyan varlıklar olarak kabul etmişler; ata, baba gibi isimler vererek onları kişileştirmişlerdir. Türklerde dağlarla konuşma, onlara dua ya da beddua etme, şifa talep etme, esenlik dileyip geçit vermesini isteme gibi birçok farklı uygulama mevcuttur. Dağlara atfedilen bu kutsiyet, zaman içinde merkezinde dağlar olan birçok ritüelin doğmasına, bu ritüeller yoluyla da dağların kütleleşmelerine kaynaklık etmiştir. Türklerin egemen olduğu bütün coğrafya ve uygarlıklarda dağ kültürüne rastlamak mümkündür. Bu inanışlar Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başladığı XI. yüzyıldan itibaren Türklerle birlikte Anadolu'ya da taşınmış, İslamiyet'in etkisiyle birtakım değişiklikler görülmeye başlansa da, dağlara yüklenen anlam, İslam dini çerçevesinde şekillenerek devam etmiştir.

Dağların üzerinde ya da yamaçlarında kurulan ve Türklerin doğal yaşam mekanları arasında bulunan oba ve yaylalar yaz aylarında hayvan otlatmak, tarımsal faaliyette bulunmak veya dinlenmek amacıyla gidilen geçici yerleşmelerdir. Anadolu'da yüzyıllardır hayvancılık amacıyla yaylak ve kışlak arasında yer değiştiren topluluklar, sürdürdükleri ekonomik faaliyetlerin ve yaşadıkları coğrafyanın etkisi ile kendilerine has bir kültür oluşturmuşlardır. Bu kültürün en önemli öğelerinden biri de yayla göçleri ve yayla şenlikleridir. Bu çalışmada Trabzon'un Kadırğa yaylasında gerçekleştirilen Kadırğa – Otçu Şenlikleri farklı bir bakış açısıyla ele alınmış ve şenliklerde görülen ve sergilenen mitolojik unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmadaki verilerin elde edilmesinde saha çalışmalarında yapılan gözlemlerden ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yöre halkı, horon eğitimcileri, yerel sanatçılar, şenlik organizasyonunda görevli kişiler ve yerel dernek yöneticileriyle yüz yüze ve telefonla yapılan derinlemesine mülakatlardan faydalanılmıştır.

Kadırğa Otçu Şenlikleri yüzyıllardır halk takvimine göre Orak ayının ilk Cuması, yani temmuz ayının üçüncü Cuma günü yapılan, dikkatle gözlemlendiğinde bir şenlikten ziyade adeta bir ritüeller geçididir. Kadırğa şenlikleri, büyük çoğunluğu Çepni Türklerinden oluşan Tonya, Vakfikebir, Akçaabat, Beşikdüzü, Kürtün (Gümüşhane) ve Eynesil (Giresun) ilçeleri için büyük öneme sahiptir. İlkbaharın sonlarına doğru karların erimesiyle yaylacılar da yayla yerleşmelerini doldurmaya başlarlar. Hayvanlarla beraber önce yaşlılar ve çocuklar yaylaya

gelir. Genç olanlar alt zonda mısır ekimi başta olmak üzere tarımsal faaliyetlere devam ederler. Fakat alt zonda tüm planlamalar yukarıda bahsedilen orak ayının ilk cumasına göre planlanır. Bu dönemde herkesin işini bitirerek yaylaya çıkabilmesi için imeceler yapılır. Sadece yörede yaşayanlar değil Türkiye'nin ve Dünya'nın dört bir yanına dağılmış olan Trabzonlu, Giresunlu ve Gümüşhaneliler Kadırğa'ya katılmak için ellerinden geleni yapmakta, katılmayanlar da buldukları yerlerde bu geleneği yaşatmaya çalışmaktadırlar. Kadırğa Yaylası dışında Türkiye'de İstanbul, Kocaeli, Bursa, Sakarya, Zonguldak, Ankara, Samsun ve İzmir'de gerçekleştirilen şenlikler, yurtdışında da Almanya (Hamburg, Ulm, Frankfurt, Münih, Allgäu, Biefeld, Heilbron, Oberhausen, Duisburg, Lenningen), Belçika (Genk), Fransa (Paris), Hollanda (Amsterdam), Avusturya (Linz) ve ABD (New Jersey) gibi birçok ülkede Otçu şenlikleri adıyla yapılmaktadır.

Yaylada Orak ayının ilk cuma sabahı kemençeci obanın üst kısmına çıkarak kemençesini çalmaya başlar ve yola çıkılacağını haber verir. En yeni ve temiz kıyafetlerini giyen yaylacılar kemençe sesiyle hep birlikte Kadırğa'ya hareket etmek üzere yola çıkarlar. Önde atlılar, peşinde horon kolu vaziyetinde erkekler ve başlarında düzeni sağlayan idarecileri, onların arkasında da kadınlar ve onların idarecileri bulunur. Atlılar önde atlarını sağa sola sürerek düzeni sağlamaya çalışır. Bu yürüyüşte tüfekliler önde tabancalılar arkada ateş ederek adeta bir savaş galibi gibi Kadırğa'ya yürürler. Hem erkeklerin hem de kadınların idarecileri yürüyüş düzenini koruyarak ne kimsenin bir adım öne çıkmasına, ne de bir adım geri kalmasına izin verirler. Farklı obalardan yola çıkan insanlar daha önceden belirlenmiş yönlerden Kadırğa şenlik alanına giriş yaparlar. Horon düzü adı verilen yerde büyük bir horon halkası kurulur ve obalar geldikçe horon halkasının bir kenarı açılarak halkaya alınırlar. Bu bir nevi yan yana, omuz omuza dostluğun ve dayanışmanın güzel bir örneğidir. Halkanın içinde bulunan idareci sürekli komutlar vererek horonu kontrol eder. Horon Cuma namazına kadar devam eder. Ezan okunduğunda erkekler yüzyıllardır süregelen bir gelenek olan Kadırğa'daki namazgahta namazlarını kılmaya giderler. Namaz sonrası alışverişler yapılarak obalara dönüş başlar.

Kadırğa, bir pazar ya da şenlikten ziyade, başlangıcından bitişine yöre insanının kökeninin işaret eden şaşalı bir törendir. Otçu yürüyüşünde önde silahlı atlılar, arkada yürüyen silahlı erkekler ve en arkada kadınlar adeta bir ordu düzeninde ve büyük bir ciddiyetle hareket ederler. Büyük bir görkemle dört bir taraftan silah sesleri ve nidalarla Kadırğa'ya iniş, alanda toplanma, birlikte kılınan namaz, sonrasında alışveriş ve eğlence, hepsi düzen ve intizam içinde gerçekleşen adeta bir hakimiyet göstergesi gibidir. Bu ritüellerin tamamı göz önüne alındığında ortaya çıkan manzaraya sıradan bir şenlik olarak bakmak yanlış olur. Tüm obaların kadırgaya toplanması, alana doğru yürürken ortaya konan ciddiyet, yürüyüşte grubu ve horonu elindeki sopayla bir kam edasıyla yöneten idareci bile şenliğe mitolojik anlamlar yüklemek için yeterli sebeplerdir. Yörede dağlık alanlara verilen isimler ve dağların zirvesindeki şehitlikler de dağ kültürünün buradaki işaretleridir. Fakat günümüzde somut ve somut olmayan kültürel miras bağlamında birçok alanda görülen bozulmalar Kadırğa Otçu Şenliklerinde de ortaya çıkmış ve bir an önce önlem alınması gereğini ortaya çıkarmıştır. Yörede Türk kültürünün kendi alanında, yaşayan ve yaşatılan en önemli kültürel miras öğelerinden biri olan bu şenliklerin bir an önce UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras listesine dahil edilerek koruma altına alınması ve

gelecek nesillere ulaşması sağlanmalıdır. Bu şenliğin korunması konusunda atılacak adımlar, yörenin kültür turizm potansiyeline de önemli katkılar yapacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadirga, otçu göçü, yayla şenliği, Türk mitolojisi.

MYTHOLOGICAL TRACES IN YAYLA FESTIVALS: SAMPLE OF KADIRGA OTCU FESTIVAL

ABSTRACT

Throughout history, high places have created a sense of respect and trust in people, many mountains and heights on earth from Olympos to Fuji, Everest to Ağrı, from Tûr to Hira having been considered sacred and have taken place at the center of various beliefs and have been the subject of legends. The ancient Turks also paid special attention to the mountains because of their imposing appearance and proximity to the sky; The waters of the mountains, which were regarded as the seat of God, were considered sacred, reaching them was found valuable, and offerings were made for their mediation, and sacrificed.

Turks regarded mountains as talking and hearing beings like humans; giving names such as ancestor and father, they personified them. There are many different practices in Turks such as talking to the mountains, praying or curse them, demanding healing, wishing well-being and asking them to pass. This holiness attributed to the mountains became the source of the birth of many rituals with mountains in the center, and the cultization of the mountains through these rituals. It is possible to come across mountain cults in all geographies and civilizations dominated by the Turks. These beliefs XI, where the Turks started to settle in Anatolia. Although some changes began to be seen with the influence of Islam, the meaning attributed to the mountains continued to be shaped within the framework of Islam.

Established on the mountains or on the slopes, the oba and yayla, which are among the natural habitats of Turks are temporary settlements that are visited in the summer for grazing animals, engaging in agricultural activities or resting. Communities in Anatolia who moved between yayla and winter pastures for centuries for the purpose of animal husbandry have created a culture peculiar to them with the effect of their economic activities and the geography they live. One of the most important elements of this culture is yayla migrations and yayla festivals. In this study, the Kadirga - Otcu Festivals held in Trabzon's Kadirga yayla have been handled with a different perspective and the mythological elements seen and exhibited at the festivals have been tried to be determined. In the acquisition of the data in the study, in-depth interviews with local people, horon instructors, local artists, people in charge of the festival organization and local association managers and observations made during the field studies were benefitted using a semi-structured interview form.

The Kadirga Otcu Festival, which has been held on the first Friday of the month of Sickle, that is, on the third Friday of July, according to the folk calendar for centuries, is more like a parade of rituals rather than a festival when carefully observed. Kadirga festivals are of great importance for the districts of Tonya, Vakfikebir, Akcaabat, Besikduzu, Kurtun (Gumushane) and Eynesil (Giresun), most of which are Cepni Turks. Towards the end of spring, with the melting of the snow, the transhumance start to fill the yayla settlements. The elderly and children come to the yayla first along with the animals. The young ones continue their agricultural activities, especially corn cultivation, in the lower zone. However, all planning in

the lower zone is planned according to the first Friday of the sickle bear mentioned above. In this period, cooperation are made so that everyone can finish their work and go to the yayla. Not only those living in the region, but also people from Trabzon, Giresun and Gumushane, who are scattered all over Turkey and the world, do their best to join Kadirga, and those who cannot attend try to keep this tradition alive in their places. Apart from the Kadirga, the festivals held in Istanbul, Kocaeli, Bursa, Sakarya, Zonguldak, Ankara, Samsun and Izmir in Turkey, and in abroad Germany (Hamburg, Ulm, Frankfurt, Munich, Allgäu, Biefeld, Heilbron, Oberhausen, Duisburg, Lenningen) In many countries such as Belgium (Genk), France (Paris), Holland (Amsterdam), Austria (Linz) and the USA (New Jersey) it is held under the name of Otcu Festivals.

On the first Friday morning of the sickle month in the yayla, the kemenceci climbs up to the upper part of the oba and starts to play the kemence and informs that it will depart. The transhumances wearing the newest and clean clothes set out to move all together to Kadirga together with the sound of the kemence. At the front are the horsemen, followed by the men in the form of a horon arm, their rulers who keep the order at their head, and behind them are the women and their rulers. Horsemen try to maintain order by riding their horses left and right in front. In this march, riflemen shoot in the front and gunmen in the back and walk to the Kadirga like a war winner. The rulers of both men and women maintain their march and do not allow anyone to step forward, nor to step back. People who set out from different obas enter the Kadirga festival area from predetermined directions. A large horon ring is formed in the place called the horon flat, and as the obas come, one edge of the horon ring is opened and taken into the ring. This is kind of a good example of side by side, shoulder to shoulder friendship and solidarity. The administrator inside the ring controls the horon by giving commands constantly. Horon continues until the Friday pray. When the adhan is recited, men go to pray in the Kadirga, a tradition that has been going on for centuries. After the pray, shopping starts and the return to the obas begins.

The Kadirga is a magnificent ceremony that marks the origins of the local people from beginning to end, rather than a Sunday or a festival. In the Otcu march, armed horsemen in the front, armed men in the rear and women at the very back act in an army order and with great solemnity. Landing on the Kadirga with shouts and gun sounds from all sides with great splendor, gathering in the field, prayer performed together, shopping and entertainment afterwards are like a sign of dominance that all take place in order and order. Considering all these rituals, it would be wrong to look at the scene as an ordinary festival. The gathering of all obas to the Kadirga, the seriousness shown while walking towards the field, even the ruler who leads the group and the horon with a cam in his hand are enough reasons to attribute mythological meanings to the festival. The names given to the mountainous areas in the region and the martyrdoms at the top of the mountains are also signs of the mountain cult here. However, today, the deterioration in many areas in the context of tangible and intangible cultural heritage has also emerged in the Kadirga Otcu Festival and revealed the need to take precautions as soon as possible. These festivals, which are one of the most important cultural heritage elements of the Turkish culture in its field, should be included in UNESCO's intangible cultural heritage list as soon as possible, and it should be ensured that they reach future

generations. The steps to be taken to protect this festival will make important contributions to the cultural and tourism potential of the region.

Keywords: Kadirga, Otcu migration, yayla festival, Turkish mythology.

2. İSTANBUL ULUSLARARASI COĞRAFYA KONGRESİ 17-18 HAZİRAN 2021

Yaşam için
Sürdürülebilir
Ortam ve Mekân

EDITORIAL BOARD

Barbaros Gönencgil

İsmet Akova

T. Ahmet Ertek

Kaan Kapan

Mustafa Kahraman

Emre Elbaşı

Merve Zayım

Gizem Sinan

ORGANIZATION COMMITTEE

Ayşe Nur Timor

Barbaros Gönencgil

Hüseyin Turoğlu

İsmet Akova

Meral Suna Doğaner

Meral Avcı

Mesut Doğan

Özlem Sertkaya Doğan

Sedat Avcı

Süheyla Balcı Akova

Cihan Bayraktar

Hüsniye Doldur

Mehmet Bayartan

Muzaffer Bakırcı

Topçu Ahmet Ertek

Aylin Yaman Kocadağlı

Gaye Ertin

Kaan Kapan

Mustafa Kahraman

Emre Elbaşı

Mehtap Bayrak

Merve Zayım

Meryem Doğruer

Gizem Sinan

Onur Halis

SCIENTIFIC COMMITTEE

Adem Başıbüyük	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Ahmet Evren Erginal	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Ali Meydan	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Ali Uzun	Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ali Yılmaz	Uşak Üniversitesi
Atilla Karataş	Marmara Üniversitesi
Bilgin Ünal İbret	Kastamonu Üniversitesi
Cihan Bayraktar	İstanbul Üniversitesi
Emin Atasoy	Uludağ Üniversitesi
Erdal Gümüş	Celal Bayar Üniversitesi
Ertuğ Öner	Ege Üniversitesi
Ertuğrul Murat Özgür	Ankara Üniversitesi
Eyüp Artvinli	Anadolu Üniversitesi
Faruk Kaya	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Fusun Baykal	Ege Üniversitesi
Gözde Emekli	Ege Üniversitesi
Halil Koca	Atatürk Üniversitesi
Harun Tunçel	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Hasan Kara	Pamukkale Üniversitesi
Hasan Özdemir	Uludağ Üniversitesi
Hayriye Sayhan	Ahi Evran Üniversitesi
Hüseyin Turoğlu	İstanbul Üniversitesi
Hülya Caner	İstanbul Üniversitesi
İsa Cürebal	Balıkesir Üniversitesi
Kadir Temurçin	Süleyman Demirel Üniversitesi
Kenan Arınç	Atatürk Üniversitesi
Louis Depont	Sorbonne University
Lucka Lorber	University of Maribor
Lütfi Nazik	Ahi Evran Üniversitesi
Michael Meadows	University of Cape Town
Murat Karabulut	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Murat Sunkar	Fırat Üniversitesi
Mücahit Coşkun	Karabük Üniversitesi

Orhan Deniz	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Osman Gümüſcü	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Oya Erenođlu	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Özlem Sertkaya Doğan	İstanbul Üniversitesi
Saadettin Tonbul	Fırat Üniversitesi
Saleem Yavuz Jamal Yaaquby	Baghdad University
Saliha Koday	Atatürk Üniversitesi
Selver Özözen Kahraman	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Semra Günay Aktaş	Anadolu Üniversitesi
Suna Doğaner	İstanbul Üniversitesi
Tevfik Erkal	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Ülkü Eser Ünaldı	Gazi Üniversitesi
Vladimir Kolosov	Russian Academy of Sciences
Yıldırım Atayeter	Süleyman Demirel Üniversitesi
Zahide Acar	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

C01 - AFETLER VE AFET YÖNETİMİ	5
C02 - ANTROPOSEN	17
C03 - ARAZİ KULLANIMI VE MEKÂNSAL ANALİZ.....	27
C04 – COĞRAFYA EĞİTİMİ.....	59
C05 - COVID-19 KÜRESEL SALGINININ TURİZM COĞRAFYASINA YANSIMALARI	68
C06 – ÇEVRE SORUNLARI	86
C07 - EKSTREM İKLİM OLAYLARI VE ATMOSFERİK AFETLER.....	118
C08 - ENERJİ VE ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARI.....	134
C09 - GENÇ COĞRAFYACILAR.....	143
C10 - KENTLEŞME VE KENTSEL SORUNLAR	187
C11- KIYI MORFOLOJİSİ VE YÖNETİMİ	215
C12- MEKÂN, DEĞER VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK SORUNU	223
C13- NÜFUS, NÜFUS POLİTİKALARI VE GÖÇLER.....	246
C15 - SU YÖNETİM VE PLANLAMASINDA COĞRAFYA.....	288
C16- TURİZM, ALTERNATİF TURİZM, SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM.....	309
C18- YEREL VE BÖLGESEL KALKINMA	351